
ES nākotnes KLP

– kādai tai būt...

Andris Miglavs, ekonomists, LVAEI

Izmantojot savas kolēģes **Gunas Salputras**
zināšanu un pētījumu atbalstu

Ievadam - mazliet par

- Esošās KLP vērtējumu
  - informatīvam ieskatam - arī ziņotāja personīgā pozīcija <http://www.reformthecap.eu>
- Situāciju reformas attīstībā
- Eiropas Komisijas publisko piedāvājumu
- Rīcībām

Kam ir intereses KLP pārmaiņā?

- Valstīm
  - Latvija – grib lielākus TM
  - Lielbritānija – grib lētāku KLP
  - Zviedrija – grib konkurētspējīgāku
  - Francija – grib vairāk naudas un lielākas garantijas agrobiznesam
- Ministriem – dabūt lielākas aploksnes un demonstrēt savu spēku
- “akadēmiķiem” - iegūt racionālu un pareizu politiku
- Lauksaimniekiem – dabūt vairāk un vieglāk pieejamu naudu
- Lauku kopienu vadītājiem – iegūt atbalstu lauku sociālekonomiskajai dzīvotspējai ...

Ko mēs vispār gaidām no politikas? Un vai saņemam to no ES KLP?

- Vēlamies
  - Labi mērķētu
    - Ir noteikti sasniedzamie mērķi (rezultāti)
    - Izvēlētie instrumenti risina problēmas
  - Saprotamu
    - Ir skaidra ziņa, ko politika sniedz sabiedrībai
  - Finansiāli efektīvu
    - Pašu pasākumu efektīvas izmaksas
    - Administrācijas izmaksas
  - Bez (vai minimāliem) blakusefektiem
- Ko no tā sniedz pašreizējā KLP?

Ko stāsta esošā KLP:

1. pīlārs

Policy	Objectives	Main Instruments	2008 Expendit. - EUR miljardi
Market Interventions	Raise and stabilise market prices	Intervention buying; export subsidies	4159
Coupled Subsidies	Increase production of selected goods	Production premia; area payments	5620
Direct Income Support	Reward farmers' historic support entitlements	Single Farm Payment; Single Area Payment	31414

KLP reforma – kopējas izpratnes meklējumos

- Mūsu izpratne: **“Katru gadu, € 31 miljardi, bet vismaz 20 miljardi – vairāk kā 25% no ES kopbudžeta tiek tērēti – nesniedzot sabiedrībai atbilstošu pievienoto vērtību”**
- Ja kāds to tā nesaredz – , protams, savu uzskatu sistēmu var veidot pilnīgi patstāvīgi

Ko stāsta esošā KLP:

2. pīlārs

A x i s	Policy Objectives	Main Instruments	Budget Share 2007- 2013
1	Konkurētspēja Improving the competitiveness of the agricultural and forestry sector	Modernization of agricultural holdings; adding value to agricultural and forestry products; infrastructure	5165.3
2	Lauku vide Improving the environment and the countryside	Agri-environmental payments; payments to farmers in areas with handicaps	6493.52
3	Lauku dzīve Improving the quality of life in rural areas and encouraging diversification of the rural economy	Village renewal and developments; basic services for the economy and rural population; business creation and development	2804.02
Total			14758 7

Kur problēmas? - “vispāreirpisks” skatījums

Kaut kopš 2003. gada reformas ir kādi uzlabojumi, bet arī jaunas problēmas:

- **ES muitas tarifi un subsīdijas kropļo tirgu un visu ekonomiku.** European agriculture is not aligned with its comparative advantage, but skewed in favor of those products that receive disproportional protection. **The CAP harms EU trade interests.** It discredits the free-trade argument and serves as a pretext for maintaining barriers to trade in agriculture, manufacturing and services.
- **KLP ir sociāli negodīga.** Poor farmers benefit little from the CAP. 20% of recipients reap roughly 80% of the direct income support. **The CAP has a weak environmental record.** Only a tiny fraction of its budget is spent on efficient agri-environmental payments, while environmentally harmful farming practices, such as drainage of wetlands, are still subsidized.
- **KLP ir šķērslis tālākai ES integrācijai.** It creates an image of a bureaucratic, non-transparent, and ill-managed EU. It wastes resources that could, if employed more wisely, convince European citizens of the benefits of integration.
- **KLP nerēķinās ar pasaules pārtikas drošības izaicinājumiem un attīstības valstu nabadzību.** European tariffs and export subsidies, in particular, lower world food prices.

Iespējas

- **Ekonomikas krīze** atstās smagu iespaidu uz valstu budžetiem, dodot arī lielāku ietekmi finanšu ministriem
- **Ekoloģiskā krīze** prasīs pārskatīt izdevumus par labu klimata, biodiversitātes, augsnes un ūdens aizsardzībai
- **Lauksaimniecības produkcijas cenu un iedzīvotāju ienākumu ilgstošais palielinājums** vājina argumentu par tādu ienākumu atbalstu, kas nesniedz saredzamu sabiedrisko labumu

Risinājums

- **Eiropas naudu jātērē vienīgi par Eiropas sabiedriskā labuma radīšanu.**
If agricultural policies do not have positive effects that spill across national borders, they should be fully financed by the member states that are in a better position than the EU to pursue local preferences with financial responsibility.
- **KLP budžetu nozīmīgi jāsamazina.**
The first pillar of the CAP should be progressively abolished and many policies under the second pillar should be removed.
- **Jāpastiprina ES uzraudzība pār nacionālajām lauksaimniecības politikām,**
to avoid subsidy payments that distort competition or hurt the environment.
- **Jāatrisina tiešmaksājumu jautājums—**
tās tomēr ir $\frac{3}{4}$ ES KLP budžeta

Kā ievērtēt sabiedriskos labumus

- Par ES mēroga sabiedrisko labumu atzīstami
  - Cīņa pret klimata pārmaiņām,
  - Biodaudzveidības saglabāšana un ūdenssaimniecība (piesārņojuma novēršana, nepietiekamība, plūdi).
- Pie nacionālā līmeņa
  - Daudzveidīgas tradicionālās lauku ainavas saglabāšana
  - Decentralizētākas lauku apdzīvotības struktūras saglabāšana – un tas ir ES **reģionālās politikas jautājums**

Eiropas ekonomistu grupas piedāvājums – esence

- **Pirmo pīlāru** tā esošajā veidolā jālikvidē.
- **Otrā pīlāra** politikas kardināli jāpārskata
  - Only those policies that promote genuine European public goods, are efficiently targeted at their objectives, and avoid excessive payments, should be retained

Komisijas piedāvātie KLP stratēģiskie mērķi

- Visā ES uz ilgtspējīgas bāzes saglabāt pārtikas ražošanas potenciālu, lai Eiropas iedzīvotājiem ilgtermiņā garantētu **nodrošinātību ar pārtiku** un lai sniegtu ieguldījumu pasaulē arvien pieaugošā pārtikas pieprasījuma apmierināšanai, kas saskaņā ar Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (PLO) aplēsēm līdz 2050. gadam pieaugs par 70 %.
- **Atbalstīt lauksaimnieciskajā ražošanā iesaistītās kopienas, kuras Eiropas iedzīvotājiem nodrošina kvalitatīvu, vērtīgu un daudzveidīgu pārtiku**, kas ražota saskaņā ar ilgtspējīgām metodēm, atbilstoši mūsu prasībām attiecībā uz vidi, ūdeni, dzīvnieku veselību un labturību, augu aizsardzību un sabiedrības veselības aizsardzību.
- **aktīva dabas resursu pārvaldība lauksaimniecībā**, kas sniedz ieguldījumu arī klimata pārmaiņu mazināšanā un palīdz šīm pārmaiņām pielāgoties. Šis ir svarīgs pamats apgabalu dinamiskumam un ilgtermiņa ekonomiskajai dzīvotspējai.
- **Saglabāt stabilas lauku kopienas**, kurām lauksaimniecība ir svarīga ekonomiskā darbība, kas veido vietējo **nodarbinātību**; tas nodrošina daudzas ekonomiskas, sociālas, vides un teritoriālās priekšrocības.

Problēmas EK skatījumā

- **Nodrošinātība ar pārtiku**
  - Un arī sīva starptautiskā konkurence
  - Tās radīta nepastāvība un nedrošība
- **Vide un klimata pārmaiņas**
  - Spiediens uz vidi
  - SEG emisija
- **Teritoriālais līdzsvars**

KLP nākotnes mērķi

1. Ilgtspējīga pārtikas ražošana

- uzlabot **lauku saimniecību ienākumus** un ierobežot saimniecību ienākumu atšķirības, ņemot vērā, ka cenu un ienākumu nepastāvība un ar dabu saistītie riski šajā nozarē atstāj lielāku iespaidu nekā citās un ka lauksaimnieku ienākumu un ienesīguma līmenis vidēji ir zemāks nekā pārējā ekonomikas daļā;
- uzlabot lauksaimniecības nozares **konkurētspēju** un pastiprināt tās vērtības daļu **pārtikas apgādes ķēdē**, jo lauksaimniecības nozare ir ļoti sadrumstalota salīdzinājumā ar citām pārtikas apgādes ķēdē iesaistītajām nozarēm, kuras ir labāk organizētas un kurām tādējādi ir lielākas izredzes panākt sev izdevīgus nosacījumus. Turklāt Eiropas lauksaimniekiem jāstājas pretī visa pasaules tirgus konkurencei, vienlaikus ievērojot augstus standartus attiecībā uz vides, pārtikas nekaitīguma, kvalitātes un dzīvnieku labturības mērķiem, par kuriem iestājas Eiropas iedzīvotāji;
- atlīdzināt ražošanas grūtības apgabalos, kuros ir specifiski **dabas ierobežojumi**, jo tajos pastāv lielāks risks, ka zemes apsaimniekošana varētu tikt pārtraukta.

KLP nākotnes mērķi

2. Dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana un rīcība klimata jomā

- garantēt ilgtspējīgas ražošanas praksi un nodrošināt, lai lielākā mērā tiktu sniegti **sabiedriski labumi vides jomā**, jo daudzi no lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītajiem sabiedriskajiem ieguvumiem netiek atlīdzināti parastas tirgus darbības apstākļos;
- **inovāciju** ceļā stimulēt „zaļu” **izaugsmi**, kā dēļ ir nepieciešams ieviest jaunas tehnoloģijas, izstrādāt jaunus produktus, ieviest izmaiņas ražošanas procesos un atbalstīt jaunus pieprasījuma modeļus, jo īpaši arvien uzplaukstošās bioekonomikas sakarā;
- turpināt mazināt **klimata pārmaiņu** sekas un īstenot pasākumus, lai tām pielāgotos, tādējādi dodot iespēju lauksaimniecībai atbildēt uz klimata pārmaiņām. Tā kā klimata pārmaiņu ietekme uz lauksaimniecību ir īpaši liela, tad, nodrošinot iespējas šai nozarei pielāgoties ārkārtīgajām klimata svārstībām, var arī izdoties samazināt klimata pārmaiņu negatīvās sekas.

KLP nākotnes mērķi

3. Līdzsvarota teritoriālā attīstība

- atbalstīt **nodarbinātību lauku apgabalos** un saglabāt lauku apgabalu sociālo struktūru;
- uzlabot lauku ekonomiku un sekmēt **diversifikāciju**, lai vietējie ekonomikas veidotāji varētu pilnībā atraisīt savu potenciālu un optimizēt papildu vietējo resursu izmantojumu;
- lauksaimniecības sistēmās darīt iespējamu **strukturālo daudzveidību**, uzlabot mazu lauku saimniecību apstākļus un pilnveidot vietējos tirgus, jo Eiropā lauksaimnieciskās darbības struktūru un ražošanas sistēmu dažādība var sniegt ieguldījumu lauku reģionu pievilcīguma un identitātes veidošanā.

Scenāriji (iespējas)

1. Mērena uzabošana

- TM
  - Objektīvāka TM sistēma. (vienlaikus nemainot pašreizējo tiešo maksājumu sistēmu)
  - nostiprināt riska pārvaldības instrumentus
- Tirgus pasākumi
  - racionalizēt un vienkāršot pastāvošos tirgus instrumentus
- Saglabāt virzienu atbilstīgi vispārīgajai „veselīguma pārbaudei”, proti, palielināt finansējumu, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar klimata pārmaiņām, ūdens apsaimniekošanu, bioloģisko daudzveidību, atjaunojamajiem energoresursiem un inovācijām.

Scenāriji (iespējas)

2. Būtiska KLP pārstrāde

- TM. Tiešos maksājumu veidotu
  - bāzes likme, kas kalpotu kā ienākumu atbalsts,
  - obligāts papildu atbalsts par ekoloģiskiem sabiedriskajiem labumiem, izmantojot vienkāršus, vispārīgus, ikgadējus un ārpuslīgumiskus pasākumus, pamatojoties uz papildu izmaksām, kas nepieciešamas šo pasākumu īstenošanai,
  - papildu fakultatīvs maksājums, kas kā kompensācija paredzēts to apgabalu lauksaimniekiem, kuros ir specifiski dabas ierobežojumi;
  - fakultatīvs saistītais atbalsts konkrētiem sektoriem vai reģioniem¹².
  - jauna shēma mazām lauku saimniecībām
- Tirgus pasākumi
  - racionalizēt un vienkāršot pastāvošos tirgus instrumentus
- Lauku attīstība
  - Pielāgot un papildināt jau esošos instrumentus, lai tos sekmīgāk sastatītu ar ES prioritātēm, atbalstu koncentrējot galvenokārt uz vidi, klimata pārmaiņām un/vai pārstrukturēšanu un inovāciju, kā arī lai stimulētu reģionālās/vietējās iniciatīvas.
  - Nostiprināt pastāvošos riska pārvaldības instrumentus un ieviest fakultatīvu ienākumu stabilizācijas līdzekli, kas būtu saderīgs ar PTO „zaļo kastī”, lai kompensētu būtiskus ienākumu zaudējumus.
  - līdzekļu pārdale starp dalībvalstīm, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem

Scenāriji (iespējas)

3. Būtiska KLP pārstrāde

- TM.
  - Pakāpeniski izbeigt tiešos maksājumus to pašreizējā veidolā
  - Tos aizstāt ar ierobežotiem maksājumiem par ekoloģiskiem sabiedriskajiem labumiem un papildu maksājumiem par specifiskiem dabas ierobežojumiem
- Tirgus pasākumi
  - Atcelt visus tirgus pasākumus, izņemot, iespējams, „traucējumu klauzulas”, kuras būtu iespējams aktivizēt smagas krīzes apstākļos
- Lauku attīstība
  - Pasākumi tiktu galvenokārt orientēti uz klimata pārmaiņām un vides aspektiem

Kas noticis līdz šim

- Nov 2009: The draft conclusions on the budget review leak from the Commission, calling for significant cuts in the CAP budget. The draft is heavily criticized by defenders of the CAP, including Mariann Fischer-Boel, then-Commissioner for Agriculture, and disappears into the bin.
- June 2010: Own-initiative report by the European Parliament on the post-2013 CAP.
- July 2010: DG Agriculture organizes a major stakeholder conference in Brussels.
- September 2010: A Franco-German position paper on CAP reform is published.
- November 2010: The Communication on CAP reform from DG Agriculture leaks.
- November 2010: Commission conclusions on the budget review outline options and indicate preferred directions of budget reform, including the CAP.
- November 2010: The French Ministry of the environment breaks ranks with the Ministry of agriculture by publishing its own vision ‘For a sustainable agricultural policy in 2013’.
- November 2010: DG Agriculture communication on the post-2013 CAP describes reform options and preferred directions for the CAP in greater detail.

Bet paliek neskaidrības...

Kā sadarbosies dažādas lēmumu pieņemšanā iesaistītās struktūras.

- **Vai valstu vadītāji vispirms noteiks KLP budžetu** un, iespējams, atsevišķas izdevumu prioritātes KLP ietvaros, un atstās lauksaimniecības ministriem otršķirīgu lomu detaļu izstrādāšanā? Vai arī lauksaimniecības ministri vienosies par nākotnes KLP mērķiem, instrumentiem un budžeta vajadzībām un iepazīstinās valstu vadītājus ar visaptverošu projektu?
- **Vai Eiropas Parlaments**, kura pozīcijas ir nostiprinātas ar Lisabonas līgumu, **kļūs tikpat ietekmīgs kā Ministru padome**? Vai Komisija un Padome reaģēs uz Parlamenta nostāju, vai arī Parlaments sāks cīnīties ar Padomi?
- Kāda būs valstu vadītāju ietekme, kas sanāk kopā kā Eiropadome? Vai jaunais Eiropadomes priekšsēdētājs, kas saskaņā ar Lisabonas līgumu ievēlēts uz 2,5 gadiem, īstēnos vadošo lomu sarunās par nākamo ES ilgtermiņa budžetu?

Kas tālāk?

- EP Budžeta komitejas balsojums par budžeta pārskatīšanas ziņojumu (2011. gada marts).
- Komisijas paziņojums par ES ilgtermiņa budžetu (iespējams, 2011. gada aprīlis).
- EP plenārsēdes balsojums par budžeta pārskatīšanas ziņojumu (2011. gada maijā).
- Komisijas tiesību aktu priekšlikumi par KLP un ES ilgtermiņa budžetu (2011. gada jūnijā), nosūtīti Padomei ES Polijas prezidentūras laikā.
- Padomes un Parlamenta sarunas: Padome vienojas par tiesību aktiem KLP un visam ES ilgtermiņa budžetam un nosūta tos Parlamentam (lems, iespējams, 2011. gada decembra Padomē, joprojām Polijas prezidentūras laikā, vai arī 2012. gada pirmajā pusē, jau Dānijas prezidentūrā). Vienošanās starp Padomi un Parlamentu var sagaidīt līdz 2012. gada beigām Kipras prezidentūras laikā vai 2013. gada pirmajā pusē Īrijas prezidentūras laikā.
- Jaunās KLP un ES ilgtermiņa budžeta stāšanās spēkā ir paredzēta 2014. gada 1. janvārī. Ja juridisko tekstu varēs pabeigt tikai 2013. gadā, tā ieviešana var būt jāatliek līdz 2015. gada janvārim. Ja netiks panākta vienošanās par jaunu ES ilgtermiņa budžetu var iegūt, 2013. gada budžets attiecas arī uz 2014. gadu.

Apstāsimies šeit...

Vairāk var lasīt

<http://www.reformthecap.eu/>

Pateicos par uzlausīšanu

